

Верховний
Суд

Касаційний господарський суд

Огляд правових позицій КГС ВС щодо забезпечення позову у корпоративних спорах

(рішення, внесені до ЄДРСР за період з 01.01.2021 по 01.06.2022)

Управління забезпечення роботи секретаря та суддів судової палати
для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та
цінних паперів

Загальні положення

- ✓ Передумовою забезпечення позову є обрання належного, відповідного предмету спору заходу забезпечення позову, що гарантує дотримання принципу співвіднесення виду заходу забезпечення позову заявленим позивачем вимогам, що зрештою дає змогу досягти балансу інтересів сторін та інших учасників судового процесу під час вирішення спору, сприяє фактичному виконанню судового рішення в разі задоволення позову та, як наслідок, забезпечує ефективний захист або поновлення порушених чи оспорюваних прав або інтересів позивача (заявника).

Постанова КГС ВС від 21.12.2021 у справі № 910/10598/21

Загальні положення

- ✓ Обґрунтування необхідності забезпечення позову полягає у доказуванні обставин, з якими пов'язано вирішення питання про забезпечення позову.
- ✓ Метою забезпечення позову є вжиття судом, у провадженні якого знаходиться справа, заходів щодо охорони матеріально-правових інтересів позивача від можливих недобросовісних дій із боку відповідача з тим, щоб забезпечити позивачу реальне та ефективне виконання судового рішення, якщо воно буде прийняте на користь позивача, в тому числі задля попередження потенційних труднощів у подальшому виконанні такого рішення.
- ✓ При вирішенні питання про вжиття заходів забезпечення позову господарський суд має оцінити обґрунтованість доводів заявника щодо необхідності вжиття відповідних заходів з урахуванням: розумності, обґрунтованості, адекватності та співмірності вимог заявника щодо забезпечення позову; забезпечення збалансованості інтересів сторін, а також інших учасників судового процесу; наявності зв'язку між конкретним заходом до забезпечення позову і предметом позовної вимоги; імовірності утруднення виконання або невиконання рішення господарського суду, імовірності ускладнення чи непоновлення порушених чи оспорюваних прав або інтересів позивача, у разі невжиття таких заходів; запобігання порушенню у зв'язку із вжиттям таких заходів прав та охоронюваних законом інтересів осіб, що не є учасниками цього судового процесу.

Загальні положення

- ✓ Достатньо обґрунтованим для забезпечення позову є підтверджена доказами наявність фактичних обставин, з якими пов'язується застосування певного виду забезпечення позову. Адекватність заходу до забезпечення позову, що застосовується господарським судом, визначається його відповідністю вимогам, на забезпечення яких він вживається.
- ✓ Якщо позивач звернувся до суду з позовними вимогами немайнового характеру, має застосовуватись та досліджуватись така підстава вжиття заходів забезпечення позову як достатньо обґрунтоване припущення, що невжиття таких заходів може істотно ускладнити чи унеможливити ефективний захист або поновлення порушених чи оспорюваних прав або інтересів позивача, за захистом яких він звернувся до суду. Має також досліджуватись, чи не призведе невжиття заявленого заходу забезпечення позову до порушення вимоги щодо справедливого та ефективного захисту порушених прав, зокрема, чи зможе позивач їх захистити в межах одного цього судового провадження за його позовом без нових звернень до суду.

Загальні положення

- ✓ Співмірність передбачає врахування господарським судом співвідношення негативних наслідків від вжиття заходів до забезпечення позову з тими негативними наслідками, які можуть настати в результаті невжиття цих заходів, з урахуванням права чи законного інтересу, за захистом яких заявник звертається до суду, та майнових наслідків заборони відповідачу здійснювати певні дії.
- ✓ ВС констатує, що заходи щодо забезпечення позову можуть бути вжиті судом лише в межах предмета позову та не повинні порушувати прав інших учасників (акціонерів) юридичної особи.
- ✓ Під час вирішення питання про вжиття заходів щодо забезпечення позову господарським судам слід враховувати, що такими заходами не повинні блокуватися господарська діяльність юридичної особи, порушуватися права осіб, що не є учасниками судового процесу, застосовуватися обмеження, не пов'язані з предметом спору.

Постанови КГС ВС від 13.01.2021 у справі № 910/9855/20, від 19.01.2021 у справі № 902/774/20, від 25.01.2021 у справі № 902/775/20, від 31.08.2021 у справі № 910/5116/21, від 07.09.2021 у справі № 910/6481/21, від 08.12.2021 у справі № 927/481/21, від 21.12.2021 у справі № 910/10598/21, від 11.02.2022 у справі № 927/893/21, від 15.04.2022 у справі № 904/7930/21

Форма та зміст заяви про забезпечення позову

- ✓ Заявник звернувся із заявою про забезпечення позову до подання позовної заяви, в якій просив вжити заходи забезпечення майбутнього позову. Заявник, обґрунтовуючи необхідність вжиття заходів забезпечення майбутнього позову, взагалі не зазначив з яким позовом він має намір звернутися до суду. Ані заявником в заяві про забезпечення позову, ані судами в оспорюваних судових рішеннях взагалі не встановлено та не зазначено підстав та предмету майбутнього позову, який судами забезпечено.
- ✓ Суд зазначив, що заяву про забезпечення позову подано заявником без додержання вимог ст. 139 ГПКУ, а саме в порушення вимог п. 3 ч. 1 ст. 139 ГПКУ, Заявником не зазначено предмета майбутнього позову, який він просить суд забезпечити, що відповідно до ч. 7 ст. 140 ГПКУ є підставою для її повернення заявнику.

Постанова КГС ВС від 21.12.2021 у справі № 910/10598/21

Заборона вчинення реєстраційних дій (заяву задоволено)

- ✓ Заборона вчинення реєстраційних дій є одним із визначених законом способів забезпечення позову, який передбачений, зокрема, Законом України "Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань".
- ✓ Невжиття зазначеного заходу забезпечення позову може істотно ускладнити ефективний захист і поновлення порушених корпоративних прав позивачів, за захистом яких вони звернулися до суду, подавши позов у цій справі.
- ✓ Прямо стосується предмета спору, пов'язаний з ним та співмірний.
- ✓ Заборона державним реєстраторам вносити відповідні зміни до реєстру є тимчасовою та не має своїм наслідком будь-якого перешкоджання господарській діяльності товариства. Тобто вжиття спірних заходів забезпечення позову спрямоване на запобігання імовірним порушенням корпоративних прав позивача, забезпечуючи збалансованість інтересів сторін.
- ✓ Запроваджує законні обмеження, наявність яких дозволить створити належні умови для розгляду судом позову по суті за звичайною процедурою, а в разі задоволення позову сприятимуть ефективному захисту прав позивача в межах одного цього судового провадження без нових звернень до суду

Постанови КГС ВС від 10.03.2021 у справі № 922/2566/20, від 23.06.2021 у справі № 920/26/21, від 10.09.2021 у справі № 910/18567/20, від 22.10.2021 у справі № 922/1659/21, від 19.11.2021 у справі № 916/2009/21, від 15.04.2022 у справі № 904/7930/21

Заборона вчинення реєстраційних дій (заяву задоволено)

- ✓ Оскільки предметом позову є договір купівлі-продажу нерухомого майна, право власності на яке підлягає державній реєстрації, та скасування рішення про державну реєстрацію прав і припинення в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно права власності, тому доцільною є заборона вчиняти щодо спірного нерухомого майна будь-які дії, пов'язані з його державною реєстрацією, крім як на виконання судових рішень, які набрали законної сили щодо цього майна.
- ✓ Слід також зазначити, що подальший продаж нерухомого майна, яке є предметом спірного договору купівлі-продажу, і право власності на яке підлягає державній реєстрації, унеможливить, у разі задоволення позову, державну реєстрацію припинення права власності відповідача на це нерухоме майно.

Постанова КГС ВС від 11.04.2022 у справі № 910/11069/21

Заборона вчинення реєстраційних дій (точність формулювань)

- ✓ У справі № 916/3155/20 про визнання протиправними та скасування всіх рішень позачергової конференції організації одночасно з позовною заявою позивач подав заяву про забезпечення позову, в якій він просив до ухвалення судового рішення заборонити уповноваженим державним реєстраторам проводити реєстраційні дії в ЄДРЮОФOPГФ, а також в Реєстрі громадських об'єднань щодо Організації.
- ✓ ГС заяву позивача про забезпечення позову задовольнив частково. АГС ухвалу господарського суду змінив, виклавши п. 2 її резолютивної частини у редакції, відповідно до якої фактично доповнив цей пункт словами "... на підставі рішень, оформлених протоколом позачергової конференції організації від 27.10.2020". В іншій частині ухвалу залишив без змін. Залишаючи без змін постанову АГС, колегія суддів КГС ВС зазначила таке.
- ✓ Суд апеляційної інстанції погодився з висновками суду першої інстанції про необхідність забезпечення позову, однак послався на неврахування судом пред'явлення позову саме щодо рішень, оформлених протоколом позачергової конференції організації від 27.10.2020, вказавши, що заходи забезпечення позову повинні застосовуватись саме до цих рішень, а не до будь-яких рішень. ВС погодився з такими мотивами суду.

Постанова КГС ВС від 16.02.2021 у справі № 916/3155/20

Заборона вчинення реєстраційних дій (точність формулювань)

- ✓ ВС звертає увагу, що постановляючи ухвалу про заборону відповідачу або третім особам вчиняти певні дії, господарський суд повинен точно визначити, які саме дії забороняється вчиняти.
- ✓ При цьому, з огляду на предмет спору та на обґрунтування заяви про забезпечення позову, внесення до реєстру відомостей щодо КСП саме стосовно змін керівника, органів управління, підписантів та членів підприємства ускладнить поновлення порушених прав, за захистом яких позивачка звернулася до суду.
- ✓ У зв'язку з викладеним, ВС дійшов висновку про те, що вжиті ГС заходи забезпечення позову шляхом заборони державним реєстраторам вчиняти будь-які реєстраційні дії стосовно КСП, та з формуванням «зокрема, але не виключно» не відповідають процесуальним нормам, що регулюють дані правовідносини, зокрема, вимогам розумності, обґрунтованості, адекватності, збалансованості інтересів сторін, наявності зв'язку між конкретним заходом забезпечення позову і предметом позовної вимоги.
- ✓ Наведене вище свідчить про необхідність зміни резолютивної частини ухвали шляхом зазначення адекватних та обґрунтованих заходів забезпечення позову, які відповідатимуть меті їх застосування та перебуватимуть у безпосередньому зв'язку з предметом позову.

Постанова КГС ВС від 03.05.2022 у справі № 906/781/21

Заборона вчинення реєстраційних дій (не є співмірними)

- ✓ Необхідність вжиття заходів забезпечення позову заявник обґрунтовує попередженням проведення незаконних загальних зборів АТ внаслідок допущення ініціюючими акціонерами порушень положень ст. 38, 47 Закону України "Про акціонерні товариства", що матиме наслідок визнання недійсними таких рішень загальних зборів акціонерів товариства.
- ✓ Застосована господарським судом заборона державним реєстраторам здійснювати реєстраційні дії, передбачені Законом України "Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань" щодо АТ, а саме: вносити зміни до відомостей про керівника юридичної особи, про інших осіб, які можуть вчиняти дії від імені юридичної особи, у тому числі підписувати договори, подавати документи для державної реєстрації тощо: прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), дані про наявність обмежень щодо представництва юридичної особи, **не є співмірною з позовними вимогами позивача, оскільки судом заборонено здійснювати взагалі всі реєстраційні дії**, передбачені Законом України "Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань" щодо АТ (згідно переліку, наведеного в ухвалі), а не лише за наслідками рішень, прийнятих позачерговими загальними зборами акціонерів, що мали відбутися 21.10.2021.

Постанова КГС ВС від 21.02.2022 у справі № 911/3015/21

Зупинення дії наказу Мін'юсту

- ✓ Унаслідок виконання спірного наказу до ЄДРЮОФОПГФ будуть внесені зміни до відомостей про склад учасників ТОВ. Виконання оскаржуваного наказу Мін'юсту під час розгляду справи істотно ускладнить чи унеможливить ефективний захист або поновлення порушених чи оспорюваних прав або інтересів позивачів, за захистом яких вони звернулися з позовом до суду, виходячи з того, що предметом спору між сторонами є вимога про визнання протиправним та скасування оскаржуваного наказу.
- ✓ У разі відмови у позові застосовані судом заходи забезпечення позову не будуть перешкоджати виконанню такого наказу. Виходячи зі змісту спірних правовідносин, вжиті заходи забезпечення позову мають наслідком лише збереження існуючого становища до розгляду цієї справи по суті та ніяким чином не зумовлюють фактичного вирішення спору по суті.

Постанова КГС ВС від 03.12.2021 у справі № 910/5520/21

Зупинення дії наказу Мін'юсту

- ✓ Доводи, якими позивач обґрунтовує свої вимоги щодо вжиття заходів забезпечення позову є аналогічними тим, що зазначені ним в позові і їх перевірка судом фактично призведе до вирішення цього спору по суті, а не до встановлення підстав для застосування інституту забезпечення позову в цій справі.
- ✓ Під час вирішення питання про забезпечення позову, обґрунтованість позову не досліджується, адже питання обґрунтованості заявлених позовних вимог є предметом дослідження судом під час розгляду спору по суті і не вирішується ним під час розгляду заяви про забезпечення позову.
- ✓ Крім того, зупинивши дію наказу Мін'юсту, апеляційний суд, за відсутності рішення суду про визнання його протиправним, втрутився у компетенцію Мін'юсту та фактично надав можливість не виконувати чинний наказ.

Постанова КГС ВС від 13.01.2021 у справі № 910/9855/20

Зупинення дії рішення загальних зборів юридичної особи

- ✓ Задовольняючи заяву про забезпечення позову, суди зупинили дію рішень загальних зборів ОСББ та рішення правління ОСББ.
- ✓ Посилання у касаційній скарзі на те, що вжиття цих заходів забезпечення позову є тотожним задоволенню позовних вимог є помилковим, оскільки обрані заявником заходи забезпечення позову не є тотожними майбутнім позовним вимогам. Вжиття заявлених заходів забезпечення позову не зумовлює жодним чином фактичного вирішення спору по суті, оскільки спрямоване виключно на збереження існуючого становища до прийняття рішення у справі, зупинення носить тимчасовий характер, не скасовує його, а спрямоване виключно на ефективний захист порушених прав та інтересів заявника у випадку задоволення позову.

Постанова КГС ВС від 23.06.2021 у справі № 920/26/21

Зупинення дії рішення загальних зборів юридичної особи

- ✓ Суди, задовольняючи заяву про забезпечення позову, поставили під сумнів правомірність прийнятих Конференцією громадського об'єднання рішень, що може бути встановлено лише при розгляді справи по суті.
- ✓ Судами не враховано, що під час вирішення питання щодо забезпечення позову обґрунтованість позову не досліджується, адже питання обґрунтованості заявлених позовних вимог є предметом дослідження судом під час розгляду спору по суті і не вирішується ним під час розгляду заяви про забезпечення позову.
- ✓ Враховуючи положення ч. 11 ст. 137 ГПКУ, суд зобов'язаний з'ясувати, чи тотожні за змістом заявлені заходи забезпечення позову задоволенню заявлених позовних вимог, та не повинен вживати заходів забезпечення позову, якщо здійснення таких заходів забезпечення позову практично є задоволенням заявлених позовних вимог, і при цьому спір не вирішується по суті.

Постанова КГС ВС від 18.05.2022 у справі № 910/12187/21

Заборона загальним зборам юридичної особи приймати рішення

- ✓ Судами заборонено загальним зборам учасників ТОВ приймати рішення з питань, які відповідно до ст. 30 Закону України "Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю" *приймаються трьома четвертями голосів*.
- ✓ Суд погодився з висновком судів попередніх інстанцій, що встановлення заборони загальним зборам учасників ТОВ приймати наведені рішення відповідає процесуальному законодавству, адже в рамках справи оскаржуються рішення загальних зборів товариства, зокрема, щодо перерозподілу часток між учасниками ТОВ, зменшення частки позивача у статутному капіталі ТОВ, тобто в цій частині судом було **заборонено приймати загальним зборам учасників товариства конкретні /визначені судом/ рішення, які безпосередньо та прямо стосуються предмета спору**.
- ✓ При цьому колегія суддів погодилася з висновками судів попередніх інстанцій про те, що заборона загальним зборам учасників ТОВ приймати вказані вище рішення **жодним чином не вплине на поточну господарську діяльність** мати вказані вище рішення цього товариства, адже не впливає на можливість укладання товариством договорів з контрагентами, здійснення виробництва продукції, надання послуг, тощо.

Постанова КГС ВС від 10.09.2021 у справі № 910/18567/20

Заборона загальним зборам юридичної особи приймати рішення

- ✓ Суди не звернули уваги на те, що вжиття заходів забезпечення позову шляхом заборони загальним зборам учасників ТОВ приймати рішення про обрання голови зборів негативно впливає на діяльність товариства в цілому, блокує його діяльність, адже, необрання голови зборів призводить до неможливості проводити будь-які збори вказаного товариства і приймати на них будь-які рішення, зокрема, необхідні для здійснення господарської діяльності товариства. Забезпечуючи позов шляхом заборони загальним зборам учасників ТОВ приймати рішення про обрання голови зборів суди фактично втрутились у господарські відносини ТОВ, що є недопустимим з огляду на вимоги ст. 6 ГКУ.
- ✓ Крім того, суди не врахували, що заборона загальним зборам приймати рішення про оцінку діяльності виконавчого органу, розгляд питання щодо визначення компетенції виконавчого органу, розгляд питання щодо припинення повноважень виконавчого органу товариства та/або відсторонення виконавчого органу товариства від виконання своїх повноважень, про призначення виконавчого органу товариства, розгляд питань щодо судових спорів, учасником яких є товариство, розгляд питання стосовно захисту прав товариства та уповноваження осіб для вчинення дій з метою захисту прав товариства, про схвалення правочинів, укладених товариством не стосується предмету цього спору – визнання недійсними договору дарування частки у статутному капіталі ТОВ, акту приймання-передачі частки ТОВ.

Постанова КГС ВС від 30.06.2021 у справі № 922/145/21

Заборона загальним зборам юридичної особи приймати рішення

- ✓ Позовні вимоги, з якими заявник мав намір звернутися до суду, по суті зводяться до констатації протиправності дій акціонерів щодо включення до порядку денного позачергових загальних зборів акціонерів, що мали відбутися 21.10.2021, питань №№4,5,9,10,11,14,15,16, та констатації протиправності бездіяльності наглядової ради щодо неприйняття рішення про відмову у скликанні позачергових загальних зборів АТ.
- ✓ Відповідно судове рішення про задоволення таких вимог не буде підставою для включення ініціюючими акціонерами до порядку денного позачергових загальних зборів товариства, які мали відбутися 21.10.2021, пропозицій акціонера, зокрема щодо кандидатів до складу органів товариства, а матиме наслідком лише констатацію протиправності дій товариства, яка жодним чином не обумовлює необхідність забезпечення позову шляхом заборони загальним зборам приймати рішення з наведених питань порядку денного щодо припинення повноважень та обрання членів наглядової ради, припинення правління товариства, обрання членів та голови правління товариства.

Постанова КГС ВС від 21.02.2022 у справі № 911/3015/21

Заборона загальним зборам юридичної особи приймати рішення

- ✓ Господарський суд, визнаючи права заявника порушеними і забороняючи акціонерам приймати рішення зі спірних питань порядку денного щодо припинення повноважень та обрання членів наглядової ради, припинення правління товариства, обрання членів та голови правління товариства, а визначеним в ухвалі органам та особам здійснювати відповідну державну реєстрацію, фактично вирішив конфлікт щодо проведення зборів акціонерів без запропонованих заявником питань, заборонивши їх проведення у визначену дату їх проведення.
- ✓ Характер вжитих місцевим судом заходів забезпечення позову не є співмірним із позовними вимогами, оскільки заборона прийняття рішень на позачергових загальних зборах акціонерів АТ зі спірних питань порядку денного фактично може блокувати всю діяльність такого товариства та призвести до негативних економічних, репутаційних та майнових втрат, оскільки у разі задоволення позовних вимог, які мав намір заявити позивач, не відбудеться ані скасування рішення акціонерів про проведення зборів, ані як наслідок визначення іншої дати зборів акціонерів, ані виключення/включення до порядку денного зборів акціонерів певних питань, що свідчить про втручання суду у господарську діяльність акціонерного товариства та у корпоративні права акціонерів товариства.

Постанова КГС ВС від 21.02.2022 у справі № 911/3015/21
(продовження)

Заборона загальним зборам юридичної особи приймати рішення

- ✓ Від позивача надійшла заява про вжиття заходів забезпечення позову шляхом: - заборони загальним зборам АТ приймати рішення з питання порядку денного щодо внесення змін до окремих питань річних загальних зборів акціонерів АТ від 17.04.2019 у зв'язку з приведенням у відповідність до вимог постанови Кабінету Міністрів України від 24.04.2019 № 364; - заборони АТ та ФДМУ, в тому числі членам лічильної комісії, здійснювати підрахунок голосів зі спірних питань порядку денного загальних зборів акціонерів АТ та скласти протоколи про підсумки голосування з цих питань.
- ✓ Господарські суди не врахували, що такі зміни до рішення загальних зборів акціонерів АТ від 17.04.2019 зумовлені іншими обставинами, а саме: вимогами постанови КМУ від 24.04.2019 № 364, яких не існувало на момент ухвалення оскаржуваних у цій справі рішень загальних зборів, а отже, вони не входять до предмета доказування в цій справі.
- ✓ Вжиті судами заходи забезпечення позову не відповідають вимогам ст. 136, 137 ГПКУ та порушують принцип співмірності заходів забезпечення позову із заявленими позивачем вимогами, оскільки такими заходами порушуються права осіб, що не є учасниками справи – інших акціонерів, а також передбачають застосування обмежень, не пов'язаних з предметом спору.

Постанова КГС ВС від 21.04.2022 у справі № 922/3109/21

Заборона відчуження частки у статутному капіталі ТОВ

- ✓ Оскільки позивачем оскаржується рішення загальних зборів товариства, яким зменшено розмір його частки на 29,91% та збільшено відповідно розмір частки іншої учасниці на 29,91%, тобто оскаржується правомірність зменшення частки одного учасника та відповідно збільшення частки іншої учасниці, застосований судами захід забезпечення позову шляхом заборони цій учасниці здійснювати відчуження частки, що становить 29,91% в статутному капіталі ТОВ *відповідає* положенням п. 4 ч. 1 ст. 137 ГПКУ, яким передбачено, що позов забезпечується заборonoю іншим особам вчиняти дії щодо предмета спору або здійснювати платежі, або передавати майно відповідачеві, або виконувати щодо нього інші зобов'язання.

Постанова КГС ВС від 10.09.2021 у справі № 910/18567/20

Заборона відчуження частки у статутному капіталі ТОВ

- ✓ Позовні вимоги у цій справі стосуються розірвання договору купівлі-продажу частки у статутному капіталі, витребування частини частки відповідача розміром 24,9% у статутному капіталі ТОВ у зв'язку з простроченням оплати, скасування реєстраційного запису у ЄДР.
- ✓ Можливе відчуження Компанією спірної частки у статутному капіталі ТОВ ускладнить / унеможливить поновлення прав та / або законних інтересів позивачки у разі задоволення позову в межах одного судового провадження, оскільки для повернення відповідної частки у статутному капіталі підприємства їй доведеться повторно звертатись до суду. Тому запропоновані скаржницею заходи забезпечення позову щодо заборони відчуження спірної частки у статутному капіталі ТОВ є співмірними з позовними вимогами.
- ✓ Вжиття відповідних заходів забезпечення позову матиме наслідком збереження існуючого станом на момент подання заяви стану – збереження спірної частки у статутному капіталі у власності Компанії. Тому відсутні підстави вважати, що права відповідача будуть порушені, а баланс інтересів порушений.

Постанова КГС ВС від 17.01.2022 у справі № 927/461/21

Заборона відчуження частки у статутному капіталі ТОВ

- ✓ Звертаючись з позовом позивач, зокрема, просив витребувати з володіння іншої учасниці ТОВ частину частки в розмірі 8,75% у статутному капіталі ТОВ. Загальний розмір частки відповідачки у статутному капіталі ТОВ становить 50%.
- ✓ Проте суд першої інстанції, задовольняючи заяву про забезпечення позову, заборонив відповідачці відчужувати належну їй частку в статутному капіталі ТОВ в повному розмірі, що свідчить про неспівмірність вжитих заходів із предметом спору.
- ✓ Також суд касаційної інстанції погоджується з висновком суду апеляційної інстанції, що місцевий господарський суд жодним чином не обґрунтував, яким чином невжиття зазначених заходів може істотно ускладнити чи унеможливити ефективний захист або поновлення порушених чи оспорюваних прав або інтересів позивача, за захистом яких він звернувся до суду, оскільки копія листа-повідомлення відповідачки не є належним доказом, який би підтверджував її намір відчужити свою частку у статутному капіталі ТОВ.

Постанова КГС ВС від 02.08.2021 у справі № 922/3274/20

Заборона відчуження частки у статутному капіталі ТОВ

- ✓ Предметом позову у цій справі є немайна позовна вимога про визнання недійсним договору застави частки в статутному капіталі ТОВ, в якому позивач не є стороною та якому не належить частка, яка передана в заставу.
- ✓ Ухвалою господарського суду було заборонено відчужувати у будь-який спосіб або передавати в заставу частку у статутному капіталі ТОВ, також було заборонено державним реєстраторам здійснювати реєстраційні дії щодо зміни складу учасників (засновників), розміру статутного капіталу, уповноважених осіб ТОВ.
- ✓ Апеляційний господарський суд, скасовуючи вжиті заходи вказав, зокрема, що при вирішенні заявлених позивачем вимог потребуватиме саме встановлення наявності чи відсутності правових підстав для визнання оспорюваного правочину недійсним. Тобто заявлені вимоги не перебувають у безпосередньому зв'язку з корпоративним спором, а відтак, вжиття місцевим судом наведеного виду забезпечення позову не кореспондується ані з п. 4 ч. 5 ст.137 ГПКУ, ані з ч. 9 ст.137 ГПКУ (оскільки даний спір не стосується права власності на акції (частки)).

Постанова КГС ВС від 28.01.2022 у справі № 910/13458/21

Накладення арешту на частку у статутному капіталі ТОВ

- ✓ Такий захід забезпечення позову як накладення арешту на майно обмежує право особи користуватися та розпоряджатися майном, тому може застосуватися у справі, в якій заявлено майнову вимогу. Такий спосіб забезпечення позову як накладення арешту на майно у корпоративному спорі може узгоджуватися, зокрема, з такою вимогою майнового характеру як стягнення (витребування з володіння) з відповідача частки (частини частки) у статутному капіталі ТОВ/ТДВ.
- ✓ Заходи забезпечення позову повинні узгоджуватися з предметом та підставами позову. Оскільки позовні вимоги, заявлені в цій справі, є вимогами немайнового характеру, то такий захід забезпечення позову як накладення арешту на майно не є співмірним з предметом спору в цій справі.
- ✓ Вжиті судами заходи забезпечення позову не мають правового зв'язку з предметом позовних вимог (розірвання договору купівлі-продажу частини частки в статутному капіталі товариства; визнання недійсним акта приймання-передачі частини частки; визнання недійсним договору дарування частки у статутному капіталі товариства; визнання недійсним акта приймання-передачі частки; скасування реєстраційних дій; визнання права власності на частку), під час розгляду яких судами буде досліджуватися саме питання щодо наявності правових підстав для розірвання договору, визнання договору недійсним та скасування реєстраційних дій.

Постанови КГС ВС від 29.03.2021 у справі № 910/16800/20, від 07.09.2021 у справі № 910/6481/21, від 10.09.2021 у справі № 910/18567/20,

Накладення арешту на частку у статутному капіталі ТОВ

- ✓ Заявлений захід забезпечення позову у вигляді накладення арешту на частку у статутному капіталі товариства перебуває в логічному зв'язку з позовними вимогами про витребування цієї частки, що має намір заявити позивач.
- ✓ З метою обмеження можливості відчуження відповідачем частки у статутному капіталі ТОВ попередні судові інстанції правомірно визнали за можливе вжити заходів забезпечення позову за відсутності доведеної обставин, які б безпосередньо вказували на наявність у відповідача наміру відчужити частку, адже можливі негативні наслідки від відчуження частки відповідачем перевищують негативний вплив запроваджених обмежень.
- ✓ Обраний позивачем захід забезпечення позову не обмежує відповідача в реалізації його корпоративних прав та не перешкоджає господарській діяльності товариства, а лише запроваджує тимчасові обмеження, існування яких сприятиме поновленню прав позивача у випадку задоволення позовних вимог.

Постанова КГС ВС від 31.08.2021 у справі № 910/5116/21

Накладення арешту на частку у статутному капіталі ТОВ

- ✓ Невжиття зазначених заходів забезпечення позову може істотно ускладнити ефективний захист або поновлення порушених корпоративних прав або інтересів позивачів, за захистом яких вони мають намір звернутися до суду, оскільки у разі, якщо до закінчення розгляду справи спірна частка у статутному капіталі ТОВ буде відчужена на користь інших осіб, а державним реєстратором будуть вчинені нові реєстраційні дії щодо державної реєстрації змін до відомостей про юридичну особу, що містяться в ЄДРЮОФОПГФ, позивачі **не зможуть захистити або поновити свої права в межах одного цього судового провадження** за їх позовом без нових звернень до суду, що істотно ускладнить ефективний захист та поновлення порушених чи оспорюваних прав та інтересів позивачів, за захистом яких вони звернулися з позовом у даній справі.
- ✓ Крім того, судами в оскаржуваних рішеннях правильно зазначено, що застосування таких заходів забезпечення позову **тимчасово унеможливорює лише відчуження спірної частки** та забороняє державним реєстраторам вчинення будь-яких реєстраційних дій щодо учасників та керівництва ТОВ, що **не має своїм наслідком будь-якого перешкоджання господарській діяльності товариства** та спрямовано на запобігання ймовірним порушенням речових прав позивачів та забезпечують збалансованість інтересів сторін.

Постанова КГС ВС від 15.04.2021 у справі № 911/2780/20

Накладення арешту на частку у статутному капіталі ТОВ

- ✓ Предметом позову є визнання недійсними договору купівлі-продажу 100% частки у статутному капіталі ТОВ, акта прийому-передачі, скасування реєстраційних дій та витребування з чужого незаконного володіння 100% частки у статутному капіталі ТОВ на користь Компанії.
- ✓ Забезпечено позов шляхом накладення арешту на частку у статутному капіталі ТОВ (100 %); заборони будь-яким особам вчиняти дії, спрямовані на відчуження та/або розпорядження часткою у статутному капіталі ТОВ.
- ✓ Існує обґрунтоване припущення про реальну та дійсну загрозу невиконання чи ускладнення виконання рішення суду.
- ✓ Накладення арешту на частку в статутному капіталі ТОВ носить тимчасовий характер, не завдасть шкоди та збитків ні відповідачам, ні самому ТОВ та не позбавить можливості здійснення господарської діяльності, отримання доходів, сплати податків тощо, а лише тимчасово обмежить право власника спірної частки на її відчуження. Водночас, вжиття наведених заходів забезпечення позову спрямоване виключно на збереження існуючого становища та на ефективний захист порушених прав та інтересів позивача у випадку задоволення позову.

Постанова КГС ВС від 02.02.2022 у справі № 910/16868/19

Накладення арешту на нерухоме майно

- ✓ Акціонер звернулася з позовом до ПАТ про стягнення збитків у вигляді упущеної вигоди.
- ✓ КГС зазначив, що інформація, з якої вбачається динаміка зменшення активів (майна) банку є загальнодоступною, а відповідач не спростував інформацію, викладену у зазначених позивачем відкритих джерелах. Позивачем доведено наявність обставин збитковості та не ефективної діяльності банківської установи. Зазначене може свідчити про наявність сумнівів щодо можливості виконання судового рішення у разі задоволення позову про стягнення з відповідача збитків, внаслідок зникнення або зменшення майна, наявного у відповідача, на момент ухвалення рішення у даній справі.
- ✓ Встановлено зв'язок між заявленим заходом забезпечення позову і предметом спору, співмірність та адекватність заходів.
- ✓ За своєю суттю арешт майна – це тимчасовий захід, який має наслідком накладання заборони на право розпоряджатися майном з метою його збереження. При вжитті такого заходу **власник майна не обмежується у правах володіння та користування своїм майном**, та не позбавляється їх. Отже накладення арешту на майно **не завдасть шкоди та збитків відповідачу**, не позбавить його конституційних прав на володіння та користування вказаним нерухомим майном, здійснення господарської діяльності, отримання доходів, сплату податків тощо, а **лише тимчасово обмежить право відповідача реалізувати вказане майно третім особам**.

Постанова КГС ВС від 03.12.2021 у справі № 910/4777/21

Накладення арешту на нерухоме майно

- ✓ Спир у справі по суті стосується нерухомого майна, яке відчужене за спірним договором купівлі-продажу. ВС вважає, що накладення арешту на майно, яке є предметом спірного договору, по суті спрямоване на збереження цього об'єкта нерухомого майна, яке, за твердженням позивача, відповідач-2 набув незаконно і безпідставно та вчиняє дії щодо подальшого продажу цього майна, у зв'язку з чим позивач і звернувся з даним позовом до суду та заявою про забезпечення цього позову.

Постанова КГС ВС від 11.04.2022 у справі № 910/11069/21

Накладення арешту на нерухоме майно

- ✓ Суди попередніх інстанцій, задовольняючи заяву про забезпечення позову, зокрема, шляхом накладення арешту на нерухоме майно, не врахував, що заходи забезпечення позову повинні узгоджуватися з предметом та підставами позову. Позовні вимоги у цій справі не мають майнового характеру та не стосуються безпосередньо повернення/витребування нерухомого майна на користь позивача. Тому, суд першої інстанції, накладаючи арешт на нерухоме майно, залишив поза увагою відсутність зв'язку між обраним позивачем заходом забезпечення позову і предметом позовних вимог та не врахував положення ст. 136, 137 ГПКУ, безпідставно задовольнивши вимогу позивача про застосування заходу забезпечення позову у цьому спорі шляхом накладення арешту на нерухоме майно.

Постанова КГС ВС від 09.06.2021 у справі № 914/2438/20

Накладення арешту на нерухоме майно

- ✓ Як вбачається із матеріалів оскарження, предметом спору у цій справі є ВИМОГИ НЕМАЙНОВОГО ХАРАКТЕРУ – визнання недійсним договору дарування частки в статутному капіталі МПП, тобто досліджується питання наявності підстав для визнання недійсним вказаного договору, з яким вжиті судами попередніх інстанцій заходи забезпечення позову шляхом заборони МПП вчиняти дії з відчуження основних засобів та нерухомого майна підприємства до набрання судовим рішенням у справі законної сили не мають правового зв'язку.
- ✓ Спірний вказаний захід забезпечення позову не є співмірним з предметом спору у цій справі.

Постанова КГС ВС від 01.04.2022 у справі № 925/1615/21

Накладення арешту на грошові кошти

- ✓ Обґрунтовуючи заяву про забезпечення позову, зокрема, шляхом накладення арешту на грошові кошти ТОВ, розміщені на його банківських рахунках, у межах ціни позову позивач серед іншого, посилався на те, що іншими учасниками товариства порушуються його права на отримання дивідендів, які належать до виплати заявнику, а також те, що ним отримано повідомлення про позачергове скликання загальних зборів учасників ТОВ з метою розгляду питань порядку денного про продаж майна, що належить товариству, та його ліквідацію.
- ✓ З урахуванням зазначеного вище, а також того, що інші учасники відповідача мають на меті продаж майна товариства та його ліквідацію, що не спростовано відповідачем, у цьому разі **існує достатньо мотивована ймовірність**, що невжиття заходів до забезпечення позову шляхом накладення арешту на грошові кошти відповідача в межах суми стягнення, **може утруднити або зробити неможливим виконання судового рішення** у разі задоволення позову.

Постанова КГС ВС від 28.12.2021 у справі № 910/13681/21

Накладення арешту на грошові кошти

- ✓ Є обґрунтованими висновки судів про задоволення заяви позивача та про існування підстав для накладення арешту на грошові кошти відповідача на відкритих ним рахунках в банківських установах в межах заявленої суми, з огляду на те, що: по-перше, предметом спору є вимоги про стягнення з відповідача вартості майна ТОВ; по-друге, невжиття заходів забезпечення позову способом арешту коштів на банківському розрахунковому рахунку може істотно ускладнити чи унеможливити виконання рішення суду, оскільки в силу положень ст. 192 ЦКУ гроші є платіжним засобом, отже відповідач може в будь-який момент розрахуватись коштами банківського розрахункового рахунку і доведення позивачем доказами такого його права і, відповідно, можливості не вимагається.
- ✓ Немає підстав вважати, що застосування такого заходу призведе до невиправданого обмеження прав відповідача чи третіх осіб, позбавить його можливості здійснення господарської діяльності, отримання доходів, сплати податків тощо, оскільки грошові кошти залишаються в володінні відповідача, а можливість розпоряджатися обмежується на певний час лише щодо частини коштів, якої стосується спір.

Постанова КГС ВС від 28.12.2021 у справі № 910/13681/21
(продовження)

Заборона розпоряджатися правом оренди на земельні ділянки

- ✓ Обмеження майнових прав ТОВ у вигляді заборони розпоряджатися правами оренди та земельними ділянками (здійснене судом на вимогу учасника з часткою у статутному капіталі у 12%) є, по суті, обмеженням прав учасників товариства, сукупний розмір часток яких становить 88% статутного капіталу, що свідчить про порушення судом першої інстанції положень ч. 10 ст. 137 ГПКУ, де зазначено, що заходи забезпечення позову не повинні порушувати прав інших акціонерів (учасників) господарського товариства.
- ✓ Встановлення заборони на вчинення правочинів щодо припинення користування ТОВ орендованими земельними ділянками, а також на вчинення будь-яких дій, спрямованих на припинення права оренди земельних ділянок та передачі третім особам прав за будь-якими договорами оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення та/або на вилучення об'єктів оренди з користування товариства, а також заборона вчинення відповідних реєстраційних дій уповноваженими на те державними реєстраційними органами, створює необґрунтовані та непропорційні перешкоди власникам земельних ділянок (які в орендних правовідносинах з ТОВ є орендодавцями).

Постанова КГС ВС від 11.02.2022 у справі № 927/893/21

Заборона розпоряджатися правом оренди на земельні ділянки

- ✓ Вищевказана заборона необґрунтовано перешкоджає власникам земельних ділянок - орендодавцям ТОВ, які не є учасниками справи достроково розривати (за наявності підстав) договори оренди з ТОВ, вільно обирати контрагента в договірних правовідносинах та вільно здійснювати волевиявлення щодо розпорядження своєю власністю.
- ✓ ВС зазначає, що формулювання, застосоване місцевим судом в п.2 резолютивної частини ухвали («заборонити вчиняти будь-які правочини з відчуження, відступлення та передачі третім особам прав за будь-якими договорами оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення та/або на вилучення об'єктів оренди з користування ТОВ, вчиняти будь-які дії, спрямовані на припинення права оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення за укладеними з фізичними особами договорами оренди землі (відчуження, відступлення та передачі третім особам прав за будь-якими договорами оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення та/або на вилучення об'єктів оренди з користування ТОВ) фактично встановлює заборону на відчуження та припинення орендних правовідносин товариства щодо всіх земельних ділянок сільськогосподарського призначення без визначення їх конкретного переліку.

Постанова КГС ВС від 11.02.2022 у справі № 927/893/21 (продовження)

